

gische ontwikkeling. Het streven zich te bevrijden van deze bronnen van bestaansonzekerheid heeft er toe geleid dat de staat ook de wetenschap binnen zijn machtssfeer heeft getrokken. Onafhankelijk van ideologische verschillen zien wij dit proces aan de gang omdat de staatsmacht vooral in deze tijd primair op wetenschap en technologie berust. Dit betekent een toenemende onvrijheid voor de wetenschap. In de plaats van "critical research" treedt dan wat Wright Mills heeft genoemd "administrative research"; waarbij geheimhouding steeds meer wordt verlangd. Het paradoxale gevolg is dat een onafhankelijke en kritische sociale wetenschap, die niet aarzelt om belangrijke problemen ook werkelijk aan te pakken of publiekelijk ter discussie te stellen, des te moeilijker vaste grond onder de voeten krijgt naarmate de middelen voor het wetenschappelijk onderzoek op steeds ruimere schaal beschikbaar komen. Deze secundaire machtsvorming betekent een versterking van de staatsmacht ten koste van de overige politieke machten omdat het staatsbeleid in toenemende mate door een wetenschappelijk gevormde elite wordt geformuleerd en gemotiveerd en ten slotte door een even deskundig gestuurd beleidsapparaat wordt gerealiseerd. Deze ontwikkeling schijnt zich voort te zetten in de richting van een a-democratische machtsstructuur en wel omdat de nieuwe wetenschappelijke bureaucratie die door de elite in de verzorgingsstaat wordt gestuurd, zich meer en meer aan de traditionele democratische controle kan onttrekken. In plaats van politieke figuren gaat men er gaandeweg meer toe over om vakministers te benoemen.

In het hoofdstuk over machtshantering wordt ingegaan op de speltheorie, de onderhandelingstheorie en de praktijk van de machtspolitiek. In het laatste hoofdstuk worden de politieke filosofie en ideologie als vormen van machtsrechtvaardiging behandeld.

MBL 63
MIEU WIE
L. VAN STUUR
OUD OORLOG
+ VRSAD

57. CONOR CRUISE O'BRIEN – HOW THE UN COULD END THE WAR; *The New York Review of Books*. Vol. X, no. 6, 28 maart 1968, blz. 22-25.

De Verenigde Naties hebben niet het vermogen een machtig land ervan te weerhouden een oorlog te beginnen of voort te zetten. Is het land dat de oorlog voert Amerika, dan zijn de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad zelfs niet in staat een standpunt te formuleren. In de Veiligheidsraad zou zowel een pro- als een anti-Amerikaanse resolutie inzake Vietnam op een veto stuiten. Het is gezien de geringe populariteit van de oorlog hoogst onwaarschijnlijk dat er in de Assemblee een twee derde meerderheid voor de VS te vinden is. Aan de andere kant zal geen enkele resolutie waar Amerika zich tegen kant in deze vergadering worden aanvaard. Als Amerika nog steeds over voldoende invloed in de Assemblee beschikt om zijn Formosiaanse satelliet de zetel van China te laten bezetten, kan het ook voldoende steun mobiliseren voor ieder voorstel dat het in strijd acht met zijn

belangen. De VN kunnen dus inzake Vietnam slechts tot hoogst futiele uitspraken komen.

Zodra echter de VS serieus beginnen te overwegen zich uit Vietnam los te wikkelen worden de Verenigde Naties een mogelijkheid waarmee ernstig rekening moet worden gehouden, omdat zij bij uitstek een rol kunnen spelen bij het minimaliseren van prestigeverlies van grote mogendheden. Dit gebeurde tijdens de Suez- en Hongarijecrisis van 1956, de Cubaanse crisis in 1962 en de Midden-Oosten crisis van 1967.

Toen de dwaze Suez-onderneming van Engeland en Frankrijk op Amerikaanse en Russische tegenstand stuitte, deed zich het probleem van een waardige terugtocht voor. Met behulp van Lester Pearson kwam de Assemblee toen met een oplossing in de vorm van een verzoek aan Engeland, Frankrijk en Israël zich terug te trekken en een aanbeveling aan de lid-staten, bij te dragen tot een symbolische VN-macht (UNEF), die Egypte van zijn kant op zijn grondgebied toe liet. Engeland en Frankrijk konden het toen doen voorkomen alsof ze aan de wet gehoorzame mogendheden waren, die hun zogenaamde taak van "scheiding der combattanten" overdroegen aan de VN.

Op overeenkomstige maar veel subtielere en effectievere manier grepen de VS tijdens Hongarije de Assemblee aan als middel om bij de rand van de afgrond weg te blijven. De Amerikaans-Republikeinse rethoriek van het "terugrollen van het ijzeren gordijn" alsmede de Amerikaanse propaganda hadden de indruk gewekt dat de VS materiële steun zouden verlenen aan iedere Oosteuropese satelliet die een poging deed zich te ontdoen van Russische controle. Doch toen ze deze indruk moesten waar maken besloten ze niet te interveniëren maar op minder gevaarlijke wijze genoegdoening te verschaffen aan de anti-Sowjet en pro-Hongaarse gevoelens van het thuisfront, door een maximaal gebruik te maken van de Algemene Vergadering als propagandaforum. Toen in 1962 Chroesjtsjow zijn eigen versie van "brinkmanship" beproefde in de vorm van een geheime installatie van raketten op Cuba, en de VS dit niet bleken te tolereren en bereid leken geweld te gebruiken, moest ook de SU trachten haar gezichtsverlies te beperken. Dit geschiedde doordat de Secretaris-Generaal en de Verenigde Naties zowel een beroep deden op de VS de quarantaine op te heffen als op de SU de Russische schepen te doen omkeren. Het toegeven van de SU kon toen worden uitgelegd als een demonstratie van respect jegens de VN en het internationale recht.

Het gebruik dat de SU van de VN ten tijde van de crisis in het Midden-Oosten in 1967 maakte, leek veel op het Amerikaanse gebruik in 1956. Ook de SU had de Arabieren te verstaan gegeven dat ze een machtige vriend was, bleek voorzichtig toen deze vriendschap werd beproefd en compenseerde dit door de VN als een propagandaforum te gebruiken.

In al deze gevallen verleende men de grote mogendheden een aureool van

waardigheid voor acties die op zichzelf die waardigheid niet hadden omdat ze strijdig waren met een vroeger of beloofd beleid, maar die de vrede dienden. In al deze acties zat een sterk fictief element. Dit was onvermijdelijk wilde men ten behoeve van de betrokken mogendheden de schijn ophouden van een consistent (op zichzelf al in hoge mate fictief) beleid – het terugrollen van het ijzeren gordijn, scheiding van combattanten bv. – in een situatie waarin een dergelijk beleid uitermate gevaarlijk zou zijn.

In het geval Vietnam is het verklaarde doel van de VS de Zuidvietnamezen te beschermen tegen Noordvietnamese "agressie". Wil men een terugtrekken verwezenlijken met een minimum aan prestige-verlies van de VS, dan moet dit geschieden op voorwaarden die in overeenstemming zijn met dit verklaarde doel. Deze voorwaarden zouden de volgende kunnen zijn:

1. Algeheel staakt het vuren onder VN-supervisie, afgekondigd door de Veiligheidsraad, waarbij de VS zich van stemming onthouden. Aangezien zij er zich enigszins op beroemen nimmer het veto te gebruiken is deze onthouding in overeenstemming met hun principe. De volgende beslissingen kunnen eveneens in de Veiligheidsraad worden genomen:

2. Vaststelling door de VN van de omvang van alle strijdkrachten van buiten waaronder zowel de Noordvietnamese als de Amerikaanse, Koreaanse, Australische etc. strijdkrachten wordt verstaan.

3. Terugtrekken onder VN-supervisie van al deze troepen in fasen en op proportionele wijze (dus 10 % van de Amerikaanse troepen tegenover 10 % van de Noordvietnamese enz.).

4. Voorbereiding en houden, onder VN-supervisie, van verkiezingen in Zuid-Vietnam, terwijl de evacuatie van de troepen aan beide kanten wordt voltooid ongeacht de uitslag van de verkiezingen en ongeacht eventuele vijandelijkheden die tussen verschillende *Zuidvietnamese* groepen zouden uitbreken.

5. Een VN-vluchtelingenprogram, met behulp van de lidstaten, speciaal diegenen die hebben geïntervenieerd, ter evacuatie van al die Zuidvietnamezen die niet in Vietnam willen blijven nadat het terugtrekken van de troepen is voltooid.

Er zijn ook nog andere mogelijkheden denkbaar, zoals bv. de reactivering van de overeenkomsten van Genève, al dan niet in combinatie met een of andere VN-formule. Wanneer de wil tot vrede bestaat zijn er vele mogelijkheden.

Voor Noord-Vietnam en het Nationale Bevrijdingsfront zijn aan een VN-formule risico's verbonden. Noord-Vietnam noch enige Zuidvietnamese regering is in de VN vertegenwoordigd en de invloed van de Verenigde Staten in deze organisatie is bekend. Het is heel goed mogelijk dat de VS slechts een VN-oplossing willen beproeven om aan te tonen dat de volkerenorganisatie "machteloos" is en dat zij dus hun eigen weg moeten gaan. Willen Hanoi en het Bevrijdingsfront geïnteresseerd raken in een VN-be-

nadering dan moeten ze ervan overtuigd raken dat het Amerikaanse beleid een verandering heeft ondergaan en dat het VN-gebruik door Amerika niet bedoeld is om zijn aanwezigheid, maar om zijn terugtocht te legitimeren.

Het is bekend dat het Bevrijdingsfront erop vertrouwt dat het bij afwezigheid van buitenlandse troepen (zelfs indien men de Noordvietnamese troepen voor dit doel als zodanig aanmerkt) eerlijk verlopende verkiezingen ("fairly conducted elections") kan winnen en dat het in staat is de Zuidvietnamese regering, indien deze dergelijke verkiezingen zou weigeren, met geweld omver te werpen. Een Amerika dat besloten heeft zichzelf terug te trekken zou in feite de beslissing hebben genomen een regeringswijziging in Saigon toe te staan, mits deze niet door Noord-Vietnam is bewerkstelligd. Het is moeilijk in te zien dat het Bevrijdingsfront, dat steeds zo rationeel was in zijn strategie, een dergelijke mogelijkheid niet volledig zou willen benutten. In dit verband is het een gelukkige omstandigheid dat Oe Thant zich, door zijn vastberadenheid en objectiviteit in de strijd om de vrede in Vietnam, in een zodanige positie heeft geplaatst dat hij redelijkerwijze door niemand als een stroman van enige mogendheid kan worden beschouwd. De door de secretaris-generaal samen met de VN en de VS gevolgde procedure zou het merendeel van het Amerikaanse volk moeten duidelijk maken dat het vóeren van de oorlog en niet zijn beëindiging het Amerikaanse prestige schade berokkent. Voor een omvangrijke en luidruchtige minderheid in de VS zou deze oplossing verraad betekenen. Zij houdt immers de aanvaarding in van het feit, dat wanneer men de Zuidvietnamezen aan zichzelf overlaat, zij waarschijnlijk een regering zullen krijgen waaraan op zijn minst de communisten zullen deelnemen. Maar de meeste mensen in en buiten Amerika zouden een dergelijke regeling met opluchting begroeten als een fatsoenlijke beëindiging van wat zij als een gevaarlijke en verwarrende aangelegenheid beschouwen. Maar zij kan slechts haar beslag krijgen indien de Amerikaanse regering, zowel in de praktijk als qua rethoriek, bereid is de Vietnamezen de regeling van hun eigen zaken zonder inmenging toe te staan.

Hoewel de VN dus niet in staat zijn aan een oplossing bij te dragen zolang de VS hun beleid niet wijzigen, zijn er wel methoden denkbaar ter beteugeling van de escalatie. Zo zouden bv. Cambodja, Tanzania en Zweden, en ieder ander land dat de moed heeft Amerikaans ongenoegen op zijn hals te halen, een resolutie kunnen indienen tegen het gebruik van kernwapens in Vietnam. De VS zouden gedwongen zijn om in dit opzicht een zekere geruststelling te geven waarop zij slechts ten nadele van hun eigen 'image' kunnen terugkomen en de resolutie zou, wellicht iets afgezwakt, worden aangenomen. Een dergelijke resolutie "could therefore have a positive though necessarily limited, effect in the direction of averting the deepening of the disaster" (blz. 25).

O'Brien is "Albert Schweitzer Professor of Humanities" aan de Universiteit van New York, en was VN-vertegenwoordiger in Kongo.